

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1922. ΔΙΚΗ – ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ ΕΞ (ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΨΥΧΩΣΗ ΕΝΟΣ ΛΑΟΥ – ΕΞΙΛΑΣΤΗΡΙΑ ΘΥΜΑΤΑ)

Συμπληρώθηκαν 96 χρόνια από τον ζοφερό εκείνο Νοέμβριο του τραγικού έτους 1922. Το πρωί της 15^{ης} Νοεμβρίου 1922, την 11.30' π.μ. στο «Γουδή», σε μία έκταση έναντι του σημερινού ΥΠ.ΕΘ.Α. εκτελέσθηκαν δια τυφεκισμού οι Έξ (5 πολιτικοί και 1 στρατιωτικός) που καταδικάστηκαν εις θάνατον από το έκτακτο στρατοδικείο, ως υπεύθυνοι δια την Μικρασιατική Καταστροφή. Οι καταδικασθέντες, διακεκριμένες προσωπικότητες του πολιτικού και στρατιωτικού "χώρου" της εποχής, ήταν στην πραγματικότητα οκτώ, επικράτησε ο όρος «δίκη των Έξ» διότι έξι καταδικάστηκαν εις θάνατον ενώ οι δύο εις ισόβια δεσμά. Εις θάνατον καταδικάστηκαν οι: Δημήτριος Γούναρης (π. Πρωθυπουργός) – Πέτρος Πρωτοπαπαδάκης (π. Πρωθυπουργός) – Γεώργιος Μπαλατζής (Υπουργός Εξωτερικών) – Νικόλαος Θεοτόκης (Υπουργός Στρατιωτικών) – Νικόλαος Στράτος (π. Πρωθυπουργός) και Γεώργιος Χατζανέστης (Αρχιστράτηγος Μικράς Ασίας). Εις ισόβια δεσμά δε, οι: Μιχαήλ Γούδας (Υποναύαρχος, π. Υπουργός) και Ξενοφών Στρατηγός (Υποστράτηγος, π. Υπουργός). Κύρια κατηγορία, η διάπραξη του αδικήματος της εσχάτης προδοσίας. Ο πρόεδρος του Εκτάκτου Στρατοδικείου Στρατηγός Αλέξανδρος Οθωναίος, οι επαναστατικοί επίτροποι (εισαγγελείς) και οι στρατοδίκες είχαν επιλεγεί από την Επαναστατική Επιτροπή (Πλαστήρας, Γονατάς, Φωκάς). Η Εκτέλεση των Έξ, ογδόντα μόλις ημέρες από την αποφράδα ημέρα της καταλήψεως της Σμύρνης (27.08.1922), από τα εξαγριωμένα στίφη του Κεμάλ, ήταν η επισφράγιση του Δράματος, όχι όμως και η λύση του.

Δεν είναι στις προθέσεις του γράφοντος να περιγράψει, επαναλαμβάνοντας, τις λεπτομερείς περιγραφές των στρατιωτικών επιχειρήσεων και των σφαλμάτων, των πολιτικών διαπλοκών και του "ποντιο-πιλατισμού", της διεθνούς υποκρισίας και του ηθικού ελλείμματος, που περίσσεψαν. Επί ένα αιώνα σχεδόν, σοβαρά ιστορικά συγγράμματα, Ελληνική και ξένη βιβλιογραφία, Μ.Μ.Ε. έχουν αναπτύξει – αναλύσει και συνεχίζουν, όλες τις πτυχές της τραγωδίας που έχει καταγραφεί με τον συνοπτικό τίτλο «ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ» και κυριολεκτικά στοιχειώνει στην μνήμη του Ελληνισμού. Μία προσπάθεια ήρεμης προσέγγισης, μια ακόμη ματιά στην «Δίκη – Εκτέλεση των Έξ» επιχειρείται, μετά από την μακρόχρονη συμπτωματική θεραπεία της πληγής του «Διχασμού» από τον «Πανδαμάτορα Χρόνο».

Η Μικρασιατική Καταστροφή σήμανε την εξαφάνιση του "Μεγαλοϊδεατισμού" των Ελλήνων, την διάλυση του Οράματος της μεγάλης Ελλάδος «των δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών». Είναι η ταφή του διαχρονικού ονείρου γενεών Ελλήνων «... πάλι με χρόνια με καιρούς, πάλι δικά μας θ' ναι». Ήταν το ξερίζωμα των Ελλήνων από πανάρχαιες εστίες. Ήταν οι εξαθλιωμένοι, ταπεινωμένοι, στρατιώτες, οι ορφανεμένες οικογένειες, ... οι 1.300.000 πρόσφυγες. Με όλα αυτά η Ελλάδα του 1920 – 1922 ήταν ένα καζάνι που έβραζε με σφραγισμένη τη βαλβίδα ασφαλείας, έτοιμο να εκραγεί, με ολέθριες συνέπειες. Απογοητευμένος, φαρμακωμένος, απελπισμένος, ανεξέλεγκτα εξοργισμένος ο Λαός απαιτούσε την τιμωρία των ενόχων της αδιανόητης καταστροφής. Αυτών που ανέλαβαν με τους καλλίτερους οιωνούς να πραγματώσουν ένα όνειρο και με τις πολιτικές και τα σφάλματά τους, σπατάλησαν απερίσκεπτα τις θυσίες του και κατάφεραν να μετατρέψουν το όνειρο σε εφιάλτη. Οι ψυχώσεις που είχαν δημιουργηθεί απαιτούσαν την ανάδειξη εξιλαστήριων θυμάτων και αυτά ευρέθησαν στα πρόσωπα των οκτώ τα οποία με διάγγελμα της Επαναστατικής Επιτροπής

συνελήφθηκαν την 5η Οκτ. 1922 και με συνοπτικές διαδικασίες · παραπέμφθηκαν σε δίκη με κύρια κατηγορία τη διάπραξη του αδικήματος της εσχάτης προδοσίας, καταδικάστηκαν την 15^η Νοε. 1922 και εκτελέστηκαν οι «Έξ» την 11.30 π.μ. Η Δίκη, από της συνταρακτικότερες της Νεοελληνικής Ιστορίας, κατά την κρίση Νομικών (και όχι μόνον) στερείτο εχεγγύων νομιμότητας τόσο όσον αφορά στις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν, όσο και στο τρόπο που αυτές εφαρμόστηκαν. Όμως τα διάφορα ιστορικά γεγονότα κρίνονται με βάση την γενική κατάσταση και τις συγκυρίες της εποχής τους. Έτσι στην υπόψη τραγική περίοδο η πολιτική σκοπιμότητα εβάρυνε και κυριαρχούσε οιασδήποτε δικαστικής νομιμότητας. Έχουν γραφεί και λέγονται πολλά και διάφορα. Όμως εκ των υστέρων, σχεδόν όλοι συμφωνούν στην άποψη ότι το κατηγορητήριο επί του οποίου στηρίχθηκε η καταδίκη εις θάνατο υπήρξε νομικά αστήρικτο, άδικο και η απόφαση “δεδομένη”. Βέβαια σφάλματα σοβαρότατα έγιναν, ευθύνες βαρύτατες προέκυψαν, ανάλογη τιμωρία επεβλήθη. Όμως η εκούσια και εκ προθέσεως προδοσία ούτε ευσταθεί, ούτε και απεδείχθη κατά την διαδικασία. Άλλωστε και ο εκ των πρωταγωνιστών των γεγονότων Ελευθέριος Βενιζέλος, αργότερα σε επιστολή του της 3^{ης} Φεβρουαρίου 1929, προς τον αρχηγό του Λαϊκού κόμματος Π. Τσαλδάρη ανεγνώρισε «... Δύναμαι να βεβαιώσω με τον πλέον κατηγορηματικόν τρόπον ότι ουδείς των πολιτικών αρχηγών της δημοκρατικής παρατάξεως θεωρεί ότι οι ηγέται πολιτικής μετά το 1920 διέπραξαν προδοσία κατά της πατρίδος ή ότι εν γνώσει ωδήγησαν τον τόπον εις την μικρασιατικήν καταστροφήν ...». Με την νηφαλιότητα που προσδίδει στην σκέψη και κρίση η χρονική αποστασιοποίηση από τα γεγονότα, το Ανώτατο Δικαστήριο της Χώρας, με απόφασή του της 20ης Οκτωβρίου 2010 έκανε δεκτή την από 20 Οκτωβρίου 2008 προσφυγή του κ. Μιχ. Πρωτοπαπαδάκη, εγγονού του εκτελεσθέντος π. Πρωθυπουργού Πέτρου Πρωτοπαπαδάκη, ακύρωσε την απόφαση του εκτάκτου στρατοδικείου και έκρινε αθώους τους κατηγορουμένους. Σήμερα κάνοντας μία αντικειμενική κατά το δυνατόν, αξιολόγηση των μέχρι σήμερα στοιχείων που έχουν έλθει στο φως της δημοσιότητας, μπορούμε να προσεγγίσουμε την πραγματικότητα των τραγικών γεγονότων της καταστροφής και στον καταμερισμό των ευθυνών στους πρωταγωνιστές της. Έτσι με βεβαιότητα νομίζω, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι κύριοι υπεύθυνοι της Μικρασιατικής Εκστρατείας ήσαν: **Οι Μεγάλες Δυνάμεις** και ο δικός μας καταστροφικός **Διχασμός**.

Οι μεγάλοι μας Σύμμαχοι, που αποδείχθηκαν τόσο μικροί σε ηθικό ανάστημα, έναντι της μικρής Ελλάδος. Για την εξυπηρέτηση των ιδίων συμφερόντων, εγκατέλειψαν την Σύμμαχό τους στην πιο κρίσιμη στιγμή της εκστρατείας στην οποία την είχαν οδηγήσει και στράφηκαν ουσιαστικά εναντίον της Ελλάδος, παρέχοντας κάθε δυνατή βοήθεια, υλική και διπλωματική, στους αντιπάλους Τούρκους του Κεμάλ.

Οι Βρετανοί σε ένα ανίερο παιχνίδι των αγγλοαμερικανικών εταιρειών πετρελαίου, εκμεταλλεύθηκαν ύπουλα την Ελληνική Στρατιά, για την κατάληψη της Μοσούλης.

Οι Γάλλοι αναίσχυντα υπογράφουν στην Άγκυρα, την 1.10.1921, συνθήκη βάσει της οποίας, έναντι οικονομικών και εμπορικών ανταλλαγμάτων αποσύρουν τα στρατεύματά τους από την Κιλικία δίνοντας στους Τούρκους την δυνατότητα χρησιμοποίησεως των στρατευμάτων τους εναντίον των Ελλήνων.

Η Ιταλία έχει υπογράψει Ελληνοτουρκικές συμφωνίες από τον Μάρτιο 1920.

Οι Σοβιετικοί πρώτοι αναγνώρισαν διπλωματικώς το καθεστώς του Κεμάλ και το ενίσχυσαν παντοιοτρόπως οικονομικά και υλικά, με αντάλλαγμα το μίρασμα της Αρμενίας, (τον Μάρτιο 1921). Ας επισημάνουμε εδώ ότι οι Σύμμαχοι είναι βεβαίως οι κύριοι υπεύθυνοι και οι δημιουργοί

των προϋποθέσεων της καταστροφής. Δε καταλαβαίνουμε όμως εμείς οι Έλληνες όπως πάντα, ότι αυτοί είναι ξένοι, δεν έχουν συναισθηματισμούς και μόνο το συμφέρον καθορίζει τη στάση τους.

Ο Εθνικός μας Διχασμός όμως, αυτή η κατάρα της Διχόνοιας που έχει στοιχειώσει στο D.N.A των Ελλήνων και μεταφέρεται κληρονομικά καταστρέφοντας τα πιο υγιή στοιχεία της ψυχοπνευματικής οντότητας του Ελληνισμού, αυτός ήταν η κύρια αιτία της καταστροφής. Μέχρι το ξέσπασμα το Α'Π.Π. οι ηγέτες των νικηφόρων Βαλκανικών Πολέμων: πρωθυπουργός Βενιζέλος, ο μεγαλοφυής πολιτικός και βασιλεύς Κωνσταντίνος, ο στρατηλάτης πολεμικός αρχηγός, σε αγαστή συνεργασία και με την αγάπη όλων των Ελλήνων οδήγησαν την Ελλάδα από την Μελούνα στο Νέστο. Όμως διαφώνησαν μεταξύ τους υποστηρίζοντας αντίθετες απόψεις όσον αφορά στη συμμετοχή της Χώρας στον Πόλεμο. Η διαφωνία αυτή αντί παραγωγικού κοινοβουλευτικού διαλόγου, εξελίχθηκε σε προσωπική διαφορά που έφθασε στο Λαό μετουσιωμένη σε ομαδική παραφροσύνη και τον χώρισε σε δύο αντιμαχόμενα με παθιασμένο μίσος στρατόπεδα (Βενιζελικούς – Κωνσταντινικούς). Στη Μικρά Ασία δεν πολεμούσε πλέον η μισή Ελλάς με την Τουρκία. Πολεμούσε η μισή Ελλάς με την Τουρκία και με την άλλη μισή Ελλάδα. Χαρακτηριστική η δήλωση του Κεμάλ στη μεγάλη Τουρκική Εθνοσυνέλευση το 1927. «Ας μη λησμονούμε ότι δεν νικήσαμε εμείς τους Έλληνες. Τους νίκησε η διχόνοιά των». Αυτή τη διχόνοια, τον επικατάρατο Διχασμό, επεδίωξε η Επαναστατική Επιτροπή να εξορκίσει με την Δίκη και Εκτέλεση των Έξι του Γουδή. Ασφαλώς έγιναν καταστροφικά λάθη, αποφάσεις εγκληματικές ελήφθησαν από τους Έξι και όχι μόνον από αυτούς. Προβεβλημένες προσωπικότητες οι Έξι, επελέγησαν, εξιλαστήρια θύματα για την κάθαρση από την Τραγωδία της Μικρασιατικής καταστροφής και από την εκτόνωση της οργής του Λαού και της ανεξέλεγκτης κατάστασης. Δεν έφερε όμως το προσδοκώμενο αποτέλεσμα. Τουναντίον, άνοιξε τους Ασκούς του Αιόλου και ο άνεμος του μίσους δημιούργησε νέες πληγές με ακρότητες και από τις δύο πλευρές. Αντεκδικήσεις, στρατιωτικά κινήματα, εκτελέσεις, βύθισαν τη Χώρα σε πολιτικοκοινωνική αστάθεια και χάος. Σε 13 χρόνια (Νοε.1922 – Απρ.1936), 18 κυβερνήσεις και 14 Πρωθυπουργοί (Σ. Γονατάς – Ε. Βενιζέλος – Γ. Καφαντάρης – Δ. Παπαναστασίου – Θ. Σοφούλης – Α. Μιχαλακόπουλος – Θ. Πάγκαλος – Α. Ευταξίας – Γ. Κονδύλης – Α. Ζαΐμης – Π. Τσαλδάρης – Α. Οθωναίος – Κ. Δεμερτζής – Ι. Μεταξάς) εναλλάσσονταν στην εξουσία. Δυστυχώς και σήμερα, ενενήντα έξι χρόνια μετά την τραγωδία, εμείς οι Έλληνες δεν έχουμε κατορθώσει να απαλλαγούμε από την κατάρα του Διχασμού. Τούτο διαπιστώνεται σε όλες τις εκφάνσεις του πολιτικού μας βίου. Να μη επιρρίπτουμε όμως τις ευθύνες της όποιας κακοδαιμονίας μας μόνον στους πολιτικούς. Η πολιτική είναι μία συλλογική προσπάθεια των πολιτικών και του λαού. Επομένως συλλογική είναι και η ευθύνη.

Με εκτίμηση
Δοξάκης Ιωάννης – Υποστράτηγος ε.α

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ
- ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Διονύσιος Κόκκινος)
- ΙΣΤΟΡΙΚΑ (Ελευθεροτυπία)
- ΙΧΝΙΛΑΤΩΝΤΑΣ ΤΟ ΧΘΕΣ (Γιάννης Μπακούρος)
- ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ 1919 – 1922 (Σαράντος Καργάκος)
- ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Σπύρος Μαρκεζίνης)